

Region Örebro län

En modell för kontinuerligt språk- och läsfrämjande arbete på Örebro kommuns Familjecentraler

I samverkan mellan Familjecentraler, Stadsbiblioteket och
Biblioteksutveckling Region Örebro län

2018

Dokumentansvariga:

Lena Carlsson, enhetschef Familjecentralerna

Eva Carlbom, utvecklingsledare Region Örebro län

Anne Myllylä, bibliotekarie stadsbiblioteket

Innehåll

1. Bakgrund	1
2. Öppna förskolan på Familjecentralerna	2
3. Biblioteken.....	3
4. Biblioteksutveckling Region Örebro län.....	3
5. Syfte och mål	4
6. Modell.....	4
6.1 Föräldraskap och läsning.....	4
Öppna förskolan på Familjecentralerna	4
Bibliotekets roll.....	4
6.2 Språk- och Läsförämjande pedagogisk miljö.....	5
Öppna förskolan på Familjecentralerna	5
Bibliotekets roll.....	5
Biblioteksutveckling Region Örebro län.....	5
6.3 Kompetensutveckling	6
Pedagogerna på Familjecentralerna	6
Bibliotekets roll.....	6
Biblioteksutveckling Region Örebro län.....	6
6.4 Systematiskt kvalitetsarbete	6
Öppna förskolan på Familjecentralerna	6
Bibliotekets roll.....	6
Biblioteksutveckling Region Örebro län.....	6
7. Utvecklingsområden	7
8. Bilagor.....	7

1. Bakgrund

”Örebro kommuns vision är att bli Skandinaviens mest attraktiva medelstora stad och en kommun där det är attraktivt att leva, jobba och utvecklas för alla människor. Det huvudsakliga uppdraget för kommunen är att erbjuda välfärd, service och tjänster av hög kvalitet till kommunens invånare i livets olika skeden. För att nå dit måste kvinnor, män, flickor och pojkar, ha möjlighet till utveckling. Utbildning lägger grunden för och påverkar i hög grad människors framtida liv, både vad gäller inkomst, hälsa och sociala faktorer. Det handlar om att kunna erbjuda en så bra och trygg skolgång som möjligt, från förskola till gymnasieskola, för att alla barn och elever ska kunna utvecklas och få möjlighet till ett bra framtida liv. I Skollagen står också att läsa att: ”Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvars-kännande individer och medborgare.” (Skollagen par. 4)

I Örebro:s övergripande strategier och budget 2017 med plan för 2018-2019 av kommunledningen kan man läsa dessa intentioner och strategier som vägledande i arbetet mot programområde barn och utbildning.

Barn och ungdomar i Örebro ska rustas för det kunskaps-samhälle vi lever i. Skolan ska sätta kunskapsmålen och läroprocesserna i centrum och förbereda barnen för en framtid där baskunskaper samt kreativitet och samarbetsförmåga kommer att vara avgörande för arbets- och samhällsliv. Undervisningen i skolan ska bygga på pedagogisk forskning och beprövad erfarenhet. Struktur och ömsesidig respekt ska prägla skolans arbete och förhållandet mellan elever och lärare. I skolorna i Örebro ska eleverna ha inflytande och vara delaktiga och involverade i sin egen läroprocess. Målsättningen för skolans arbete ska vara att alla elever ska uppnå målen

Vidare skriver man i denna övergripande strategi – och budgetplan att skolresultaten i Örebro ska förbättras både inom grundskolan och i gymnasiet. I enlighet med att nå ökade skolresultat för barn-och ungdomar har man i kommunen startat upp ett långsiktigt skolutvecklingsarbete som benämns Skolutveckling tillsammans Topp 25 2025, omnämns fortsättningsvis i texten som Topp 25 2025. En plan för utvecklingsarbetet har upprättats under 2016 som tydligt visar vilka insatser som ska göras och i vilken ordning. Fortsättningsvis skriver man att det behövs tydliggöras vilka utmaningar man står inför att kunna precisera och koncentrera insatserna under projektets gång. Slutligen tar man upp att arbetet med Topp 25 2025 ska vara en röd tråd från förskolan till gymnasieskolan. Alla är viktiga för att målet ska nås.

Dessutom tar man upp att det är viktigt att använda sig av ett vidare perspektiv i arbetet där man inriktar sig på förebyggande åtgärder, där man ser Familjecentralerna som ett av sina viktiga redskap i det breda och förebyggande arbetet för barn och föräldrar.

I Topp 25 2025 har de olika verksamheterna inventerat sitt arbete för att komma till insikt vad man kan utveckla för att nå måluppfyllelsen. Familjecentralerna/öppna förskolans önskan har varit kompetenshöjning kring frågor som rör barns språkutveckling för att stödja och främja små barns språkutveckling samt att stärka samarbetet med biblioteket.

Detta utgjorde starten för utvecklingsarbetet mellan enheten Centralt skol stöd (som ansvarar för pedagogernas arbete på Familjecentralernas öppna förskolor), Biblioteksutveckling Region Örebro län och Örebros Stadsbibliotek för att främja små barns språkutveckling och för att arbeta fram en samarbetsmodell för hur ett kontinuerligt språk- och läsfrämjande arbete kan utformas.

2. Öppna förskolan på Familjecentralerna

Örebros sju Familjecentraler med öppen förskola är mötesplatser för barn och föräldrar där man kan leka tillsammans, träffa andra familjer, få stöd och delta i olika gruppaktiviteter. Här finns möjligheter att tidigt erbjuda barn och föräldrar en gynnsam pedagogisk miljö och aktiviteter med språk- och läsfrämjande inriktning. Forskning visar att tidig läskultur gynnar barns språkutveckling och ger större möjlighet att lyckas i skolan. Att arbeta språk- och läsfrämjande på familjecentralernas öppna förskola är en viktig grund för jämlik hälsa och uppväxtvillkor. Förskolans läroplan ligger till grund för hur den pedagogiska verksamheten på öppna förskolan utformas. I förslag till reviderad läroplan för förskolan 2018 står att *Språk, lärande och identitetsutveckling hänger samman. Utbildningen i förskolan ska därför lägga stor vikt vid att stimulera barnens språkutveckling genom att uppmuntra och ta tillvara deras nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt.*

I målen anges att *Förskolan ska ge barnen förutsättningar att utveckla:*

-intresse för berättelser, bilder och texter i olika media

-ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften

-intresse för skriftspråk samt förståelse för symboler och hur de används för att förmedla budskap

3. Biblioteken

Folkbiblioteken i Örebro kommun består av stadsbibliotek och 11 stadsdels- och landsbygdsbibliotek. Till folkbiblioteksverksamheten hör åtkomst till böcker, tidskrifter, dagstidningar, databaser och andra biblioteksmedier. Likaså är sagostunder, utställningar, författarbesök, musik och poesiuppträdanden med mera delar av verksamheten. Läsfrämjande arbete med litteratur för barn och vuxna är verksamhetsformer som genomförs på plats på biblioteket och i den uppsökande verksamheten. Bibliotekslagen och biblioteksplanen är styrande dokument som ska vägleda folkbibliotekens arbete gentemot barn- och ungdomar med språkutveckling i fokus.

Enligt § 8 i bibliotekslagen ska:

Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

I enlighet med den antagna Biblioteksplanen för Örebro kommun från 2017 tillskriver man att:

Folkbiblioteket ska stödja språkutvecklingen hos medborgare med utländsk bakgrund samt hos barn och ungdomar genom samarbete med förskola, fritidsgårdar, föreningsliv och organisationer

Antalet samarbetsformer och samarbetstillfällen ska öka.

Vidare tar man upp i planen att Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

4. Biblioteksutveckling Region Örebro län

Biblioteksutveckling Region Örebro läns arbete för samverkan styrs utifrån Bibliotekslagen 11 § *Varje landsting och de kommuner som inte ingår i ett landsting ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet.*

I Region Örebro läns kulturplan 2016-2019 står det att *Barn och ungas läsning står högt på agendan, inte minst utifrån PISA-rapporten 2013 som pekar på att läsförståelsen har minskat bland 15-åringar. Här kan Biblioteksutveckling Region Örebro län tillsammans med relevanta samarbetspartners och folkbiblioteken bidra till att vända trenden genom projekt och metodutveckling.* Utvecklingsmål som beskrivs i Örebro läns kulturplan 2016-2019 är bland annat att *Biblioteksutveckling Region Örebro län kommer att initiera fortbildning och fortsatt utveckling av läsfrämjande i länet i samverkan med folkbiblioteken och andra samarbetspartners.*

5. Syfte och mål

Med anledning av ovanstående intentioner och riktlinjer för verksamheterna har ett samarbetsprojekt startat under 2017.

Samarbetspartners i projektet är Örebro stadsbiblioteket, Biblioteksutveckling Region Örebro län och Familjecentralerna i Örebro kommun där huvudfokus och mål för arbetet är att stärka barns språkutveckling för att ge goda förutsättningar att lyckas i skolan, nå målen och motverka utanförskap.

Syfte och mål med arbetet är också att stärka samarbetet mellan familjecentraler och bibliotek utifrån det läsfrämjande uppdraget samt att utveckla andra relevanta samarbeten med andra verksamheter som har kontakter med små barn och/eller blivande föräldrar som t ex Barnmorskemottagning och Barnavårdscentral.

En modell har utarbetats för hur ett kontinuerligt språk- och läsfrämjande arbete kan genomföras i våra verksamheter för att stödja och främja små barns språkutveckling. Modellen fokuserar på områdena föräldraskap och läsning, språk- och läsfrämjande pedagogisk miljö, kompetensutveckling och systematiskt kvalitetsarbete.

6. Modell

6.1 Föräldraskap och läsning

Genom att i olika forum ge föräldrar möjlighet att utveckla kunskap om läsningens betydelse stimulera föräldrars läsning för sina barn.

Öppna förskolan på Familjecentralerna

- **Spontant i öppna verksamheten**
- **Styrda aktiviteter i föräldragrupper**
 - Babycafé
 - Tematräffar, bokcirklar för föräldrar om böcker och olika medier
 - Besök på närmaste bibliotek/stadsbibliotek med barn och föräldrar

Bilaga 1. Lathund för bibliotekspersonal för baby caféträffar.

Bilaga 2. Lathund för bibliotekspersonal vid besök på biblioteket.

Bilaga 3. Checklista för språk- och läsfrämjande pedagogisk miljö för öppen förskola

Bibliotekets roll

Bibliotekarie besöker babycafé 1 -3 gånger per termin med syfte att berätta om vikten av läsning samt ge föräldrarna boktips för åldersgruppen 0-2 år. Närmaste bibliotek/stadsbibliotek tar emot besök av barn och föräldrar tillsammans med pedagogerna från Familjecentralernas öppna förskola en gång per termin. Presenterar biblioteket, visar runt, och erbjuder föräldrar bibliotekskort. Eventuellt kan besöket också innehålla någon planerad aktivitet.

6.2 Språk- och Läsfrämjande pedagogisk miljö

Ett kontinuerligt arbete genomförs på öppna förskolan för att utveckla den pedagogiska miljön och arbetssätt utifrån kunskap om vad som gynnar barns språk- och läsutveckling.

Öppna förskolan på Familjecentralerna

- **Pedagogisk miljö**

- Säkerställa en första nivå av pedagogisk miljö på öppna förskolan som främjar språk- och läsutveckling

Bilaga 3. Checklista för språk- och läsfrämjande pedagogisk miljö för öppen förskola.

Bilaga 5. Litteraturlista

Bilaga 6. Länktips

Arbetssätt

- Tydliggöra språk- och läsutvecklande arbetssätt i öppna förskolans pedagogiska miljö

Bilaga 3. Checklista för språk- och läsfrämjande pedagogisk miljö för öppen förskola.

Bilaga 4. Lathund för bok stund

Bilaga 5. Litteraturlista

Bilaga 6. Länktips

Bibliotekets roll

Stadsdelsbiblioteket tillhandahåller böcker för pedagogernas arbete.

Biblioteksutveckling Region Örebro län

Utvecklingsledare för barn och unga fungerar som kontakt för de övriga konstformer som verkar inom Region Örebro län, litteratur, dans, teater, film och bild & form.

6.3 Kompetensutveckling

För att säkerställa kvalitet och kompetens i arbetet erbjuds pedagogerna på öppna förskolan kontinuerlig kompetensutveckling och möjlighet till erfarenhetsutbyte.

Pedagogerna på Familjecentralerna

Pedagogerna har tillgång till gemensamma pedagogträffar en gång per månad för erfarenhetsutbyte och/eller kompetensutveckling. Temat språk- och läsfrämjande arbete planeras in vid ett tillfällen per termin i samverkan med bibliotekarie.

En pedagog utses på varje Familjecentral som läslustombud som blir kontaktperson för/till biblioteket. Läslustombudet får ta del av nyhetsbrev med bland annat inbjudan till läslustombudsträffar varje termin.

Bibliotekets roll

Samordnare från Örebro stadsbibliotek deltar på Familjecentralernas pedagogträff en gång per termin utifrån olika teman.

Biblioteksutveckling Region Örebro län

Erbjuder fortbildningstillfällen kring aktuell forskning om barns språkutveckling eller annat ämne av gemensamt intresse samt omvärldsbevakar och fungerar som idégivare.

6.4 Systematiskt kvalitetsarbete

Öppna förskolan på Familjecentralerna

Enhetschef för det pedagogiska arbetet på öppna förskolan/familjecentraler ansvarar för att skapa ett års hjul för det praktiska arbetet med datum för uppstart/planering, och utvärdering.

Bibliotekets roll

En ansvarig samordnande bibliotekarie mot familjecentralerna som deltar i planering, utvärdering och uppföljning. Representant för biblioteksledning deltar i uppföljning av utvärdering.

Biblioteksutveckling Region Örebro län

Sammankallar respektive verksamhetschefer i juni varje år för att ta del av utvärderingen och följa upp modellen för språk- och läsfrämjande arbete.

7. Utvecklingsområden

- utveckla samarbete med BVC genom projekt *Bokstart Örebro län*.
- undersöka möjlighet av att prova formen *Kapprumsbibliotek* på någon Familjecentral.

8. Bilagor

Bilaga 1- Lathund för bibliotekspersonal för babycaféträffar

Bilaga 2- Lathund för bibliotekspersonal för besök på bibliotek

Bilaga 3- Checklista för språk- och läsfrämjande miljö för öppen förskola.

Bilaga 4- Checklista för bokstund

Bilaga 5- Litteraturlista

Bilaga 6- Länktips om barns språkutveckling

Modellen är framtagen i samarbete mellan:

Datum:

Karin Von Stedingk
Verksamhetschef
Centralt skolstöd

Fehime Bodur
Tf Bibliotekschef
Örebro Stadsbiblioteket

Rikard Åslund
Områdeschef Kultur och ideell sektor
Region Örebro län

Urban Svensson
Verksamhetschef Socialtjänsten
Örebro kommun
